

Durmuş Hocaoğlu

Dersimiz Milliyetçilik: XXXI

Millet ve Dil

Yeniçağ., “Analiz”, 21 Mayıs 2007, Pazartesi., s.12
“Analiz” Sıra No: 527; 2007-042; Mayıs-07

YENİÇAĞ

Bir cemiyetin üyeleri arasında en yüksek seviyede içten gelen bir mutâbakat ile kurulabilecek bir dayanışmanın “âile”ye müşâbih kılınabileceğini söylemiş ve “dil”e gelmiştik. Şimdi şu suâl üzerine eğilelim: Acaba dil böyle bir âilenin oluşumunda ne derece ve hangi mertebede belirleyici, tâyin edici bir role sâhiptir?

Renan’ın dilin tek başına milleti belirleyici olamayacağını söylerken, “*dil birleşmeye davet eder, fakat zorlamaz*” dedikten sonra verdiği, İngilizler ile Amerikalılar ve Latin Amerikalılar ile İspanyolların aynı dili konuşuyor olmakla berâber aynı millet olmamaları misâline[1] hareket ederek, soralım: Dil’in fonksiyonu hakîkaten sâdece “birleşmeye davet etmekten” mi ibâret kalır ve daha ilerisine uzanmaz mı?

İmdi: Şurası muhakkak ki, bu iddia, bu kadar şumûllü hâle getirilmeyecek olduğu takdirde doğru ve tutarlıdır ve, örnekleri de iyi seçilmiştir; ancak şumûlü aşırı derecede genişletildiğinde tutarlılığını kaybetmektedir. İç tutarlılığı yok, çünkü bu cümlenin hemen akabinde gelen “*Aksine olarak, muhtelif kısımlarının rızası ile kurulduğu için pek mükemmel bir devlet olan İsviçre’de üç-dört dil vardır*” hüküm cümlesi, İsviçre’nin bir devlet olmasından hareketle, bir “İsviçre milleti”nin de mevcut olduğunun farzedildiğine delâlet etmektedir ki bu, vatandaşlar ile milletin aynîleştirilmiş olması bakımından yanlıştır. Kezâ, dış tutarlılığı da yoktur: Ne Renan’ın bu konferansı verdiği 1883 yılında bir “İsviçre milleti” vardı ve ne de bugün var; “İsviçreliler” var, ama “İsviçre Milleti” yok ve yine, ayrıca dış tutarlılığı şundan da yok ki, söz gelimi, bu iddia, günümüz Amerika’sında İspanikler’in bir tehdit ve tehlike unsûru olarak telâkkî edilmesinde en başta gelen âmilin, İspaniklerin İngilizce yerine İspanyolca konuşmayı tercih etmelerini de îzah edebilmekten uzaktır. Nitekim, Meksika kökenli işadamı Lionel Sosa’nın *artık gerçek şu ki bir “Americano Dream” vardır, bu kabûl edilmelidir* tezine karşılık, Huntington’ın, *sâdece – ‘essah Amerikalı’ demek olan – Anglo-Protestan Amerikalılar tarafından yaratılan bir “American Dream” vardır* demesi, yâni Amerikan rüyasının İspanyolca değil sâdece ve münhasıran İngilizce görülebileceğini vurgulaması[2] da göstermektedir ki, bugün dahi farklı dil, farklı siyâsî talepler için açık kapı demek olmaktadır ve farklı siyâsî taleplere sâhip bir cemiyet ise “millet” olamaz. Filhakîka, Huntington, bu makalesinden sonra neşrettiği kitabında, İspaniklerin asimile edilememiş olmasının yarattığı tehditten söz ederken, “Meksikalıların Asimilasyonu Nasıl Gecikiyor?” başlıklı bölümde, bu gecikmeye sebebiyet veren âmillerin en başına

“Dil”i koymakta[3] ve bütün Amerikan vatandaşlarının aynı dili içselleştirememesi durumunda, ülkesinin sonunun felâketle noktalanabileceğini ihtar etmektedir.

Evet: Dil bir cemiyeti tek başına millet yapmaz, çünkü O’nu tek başına bir “Büyük Âile”ye tahvîl edemez; ama O’nsuz da kat’iyyen olmaz: Bir “millet” olmak için “Bir Dil” illâ ki de şarttır; zîra, Humboldt’un belirtmiş olduğu gibi, “*Dilin özgül özelliği, aracılık yaparak insan ile dış nesnelere arasında bir düşünce dünyasını seslere ilintilemesidir*”[4].

İmdi; Dil’in, insan ile dış nesnelere arasında bir düşünce dünyasını seslere ilintilemesini yapması demek, aynı dilin O’nu konuşanlar arasında bir müşterek dünya kurması demektir.

İşin sırrı burada.

[1] Renan (Joseph Ernest), “Millet Nedir?” (11 Mart 1882’de Sorbonne’da verilen konferans), *Nutuklar ve Konferanslar (Discours et Conférences)*, Çeviren: Ziya İshan., M.E.B. Yayınları., Ankara, 1946., s.114

[2] Samuel P. Huntington., “The Hispanic Challenge”, *Foreign Policy*; ISSN 0015-7228; March / April 2004, Issue 141, p.45

[3] Samuel P. Huntington., *Biz Kimiz?; Amerika’nın Ulusal Kimlik Arayışı (Who Are We?, The Challenges to America’s National Identity)*, Simon & Schuster, 2004), Çeviren: Aytül Özer., CSA Global Yayın Ajansı., İstanbul, Ekim 2004, ISBN 975-8828-10-x., s.232

[4] Wilhelm von Humboldt., “Harf Yazısı ve Dilin Yapısıyla İlişkisi”, Çeviren: Zeliha Könen., *Felsefe Dergisi*, Sayı: 32-33 (90/2-3), s.141 [20 Mayıs 1824’te Bilimler Akademisi’nde okunmuştur., Kaynak: Wilhelm von Humboldt., *Über die Sprache*, DTV Klassik, München 1985]

